

**MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA MALİ TABLO OKURYAZARLIĞIN ÖĞRENCİ
PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**
**STUDENT PERSPECTIVE EVALUATION OF THE FINANCIAL TABLE LITERACY IN VOCATIONAL
HIGH SCHOOL**

Sami KARACAN*
Nurcan GÜNCE**

Öz

Ekonomik gelişmeler beraberinde karmaşıklığı da getirmektedir. Bu karmaşa finansal bilgi sistemini ön plana çıkarmaktadır. Muhasebe eğitiminde kullanılan finansal enstrümanların seçiminde bilgi temelli kararlar verebilmeyi sağlayan yeterlilik düzeyi muhasebe okuryazarlığı olarak ifade edilebilir. Muhasebede okuryazarlık, aynı zamanda uzun vadede muhasebe alanında birikim ve yatırıma dönük kararlarda farkındalığı temel alır. Bu nedenle muhasebe eğitiminde temel mali tabloların anlaşılabilirliği diğer bir ifade ile mali tablo okuryazarlığı büyük önem kazanmaktadır. Muhasebe eğitiminde mali tablo okur-yazarlık düzeyinin yükseltilmesini sağlayacak program içeriklerinin eğitim müfredatlarında yer alması önemlidir. Eğitim toplumun gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli faktördür. Eğitimin niteliğini yükseltmek ancak nitelikli öğretmenlerle mümkündür.

Bu çalışmada, ülkelerin kalkınmasında önemli misyon üstelenen MYO'larda mali tablo okuryazarlığının incelenmesi ihtiyacı, araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Öğrencilerin mali tablo okur-yazarlıklarını arttırmak için nasıl bir yapılanmanın gerektiğine vurgu yapan bu çalışmanın literatüre önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Bu amaçla mali tablo okuryazarlığının MYO'larda eğitime katkısı hakkında üniversite öğrencilerinin görüşleri incelenmiştir. Bu doğrultuda MYO'larda bulunan öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Toplanan veriler betimsel istatistikler ve nicel veri analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mali Tablolar, Mali Tablo Okuryazarlık, MYO, Eğitim.

Abstract

Economic developments also bring complications. This mess brings the financial information system to the forefront. The level of competence that enables information-based decisions to be made in the selection of financial instruments used in accounting education can be expressed as accounting literacy. Literacy in accounting is also based on awareness in the decisions to accumulate and invest in long-term accounting. For this reason, in order to understand basic financial statements in accounting education, financial statement literacy gains importance. It is important that curriculum content in accounting education should be included in educational curricula to ensure that the level of financial literacy is raised. Education is the most important factor determining the level of development of the society. Upgrading the quality of education is only possible with qualified teaching.

In this study, the need for examining the financial literacy of the MYOs, which have an important mission in the development of the countries, constitutes the basis of the research. This study, which emphasizes how to structure students' financial literacy, is thought to be an important source of literature. For this purpose, the opinions of university students about the financial literacy contribution to the Vocational Schools were examined. In this direction, the students in the MYOs formed the sample of the study. The collected data were analyzed with descriptive statistics and quantitative data analysis methods.

Keywords: Financial Tables, Financial Table Literacy, Vocational School, Education.

1. GİRİŞ

1994 yılından önce muhasebe uygulamalarında, kullanılan hesaplarda, muhasebe ilkelerinde bir standart bulunmamakta idi. 26.12.1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren standart tekdüzen muhasebe sistemine (TDMS) geçilmiş, böylece muhasebe alanında bir dil birliği sağlama yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Genel anlamda muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarına yön veren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren normlardır(Akgül ve Akay,2006:4). Muhasebe standartları, muhasebe alanında uygulama birliği sağlamak amacıyla muhasebenin evrensel ilke, kural, terim, yasa, kuram ve yöntemlerine uygun olarak belirlenmiş tekdüzen maloluş ve envanter yönergeleri, tekdüzen hesap çerçevesi, ilgili yasa hükümleri ve bildirilerden oluşan kendi içinde tutarlı olan, muhasebe bütünlüğü sağlayan, mali tabloları belli amaçlar için düzenleme, sunma ve değerlendirme bildirileri gibi uyulması şart olan kurallar bütünüdür (Yazıcı,2003:35).

Küreselleşme çok sayıda ülkenin, işletmelerini finansal raporlarını Uluslararası Muhasebe Standartlarına uygun olarak hazırlanmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye'de de belirli asgari şartları oluşturmuş işletmeler için Uluslararası Muhasebe Standartlarının uygulanması zorunludur.

* Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, skaracan@kocaeli.edu.tr

** Öğr. Gör., Kocaeli Üniversitesi, Hereke Ömer İsmet Uzunoğlu MYO, ngunce@kocaeli.edu.tr

Türkiye’de muhasebe uygulamaları ve finansal raporlama geleneksel olarak vergi matrahının tespitine yönelik öncelikler dikkate alınarak vergi mevzuatına göre şekillenmiştir (örn. bkz. Akdoğan, 2007, 108; Dinc, 2007, 23). TDMS’nin yeterince esnek olmaması ve zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlara göre yeni düzenlemeler yapılmaması, muhasebe uygulamalarında çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ülkeler arasındaki standart farklılıklarını kaldırarak, bütün ülkelerde aynı şekilde muhasebenin uygulanmasını ve finansal raporlama yapılmasını hedefleyen ve Türkiye’nin de içinde bulunduğu birçok ülke tarafından kabul gören Uluslararası Muhasebe Finansal Raporlama Standartları (UMS-UFRS), muhasebe anlayışında ve muhasebeye bakış tarzında önemli yenilikler ve TDMS’ne göre şekillenen muhasebe uygulamalarında kapsamlı değişiklikler meydana getirmektedir (Aksoy, 2005; İbiş ve Özkan, 2006.s.26). UMS-UFRS’nin hemen hemen aynen benimsenmesiyle oluşturulan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) ile, başta kredi kuruluşları ve yatırımcılar olmak üzere işletmeyle ilgili tüm kişi ve kurumların ihtiyacına uygun, karşılaştırılabilir, güvenilir ve anlaşılır bilgi sağlayan mali tabloların düzenlenmesi hedeflenmektedir (Bayrı, 2010.s.92).

Mali tablolar, birçok işletme tarafından, işletme dışındaki kullanıcılar için hazırlanmakta ve sunulmakta ve ülkeden ülkeye büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Diğer taraftan, birtakım sosyal, ekonomik ve hukuki sebepler ile ulusal düzenlemelerin oluşturulması sırasında farklı ülkeler tarafından farklı mali tablo kullanıcılarının gereksinimlerinin dikkate alınması gibi sebeplerle de bazı farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar, finansal tablo unsurları için farklı tanımların kullanılmasına neden olmuştur; örneğin, varlıklar, borçlar, özkaynaklar, gelir ve giderler farklı tanımlanmıştır. Ayrıca mali tablolarda yer alan kalemlerin muhasebeleştirilmesinde farklı kriterlerin kullanılmasına ve bu kalemler için farklı ölçme ve değerlendirme esaslarının benimsenmesine de yol açmıştır.

Muhasebe alanında mali tablolar arasındaki bu farklılıkları, muhasebe standartlarını ve uygulama usullerini uyumlaştırmak suretiyle azaltmak amacıyla Kamu Gözetim Kurumu, kurulmuştur (<http://kgk.gov.tr>.Erişim Tarihi:18.05.2018). Mali tabloların öncelikli amacının, kullanıcıların (yatırımcı, kredi verenler vb.) ihtiyacını karşılamaya yönelik bilgi sunmak olduğu söylenebilir. Bu noktadan hareket eden Kamu Gözetim Kurumu, yayınlamış olduğu düzenleme ve/veya standartları bu amaca katkıda bulunabilecek şekilde olmasına çalışmaktadır (Küçük, 2011.s.112).

Küreselleşen dünyada yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmeler eğitim alanında da yenilikleri, değişimleri zorunlu hale getirmektedir. İşletme eğitimi de bu gelişmelere uyum sağlamak durumundadır. Etkin bir işletme eğitiminden beklenen, öğrencilerin ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip edebilecekleri alt yapıyı oluşturmalarına olanak sağlamasıdır. İşletme eğitimi alan lisans mezunlarının önemli bir kısmı muhasebe meslek mensubu olarak veya muhasebe bilgilerinden önemli ölçüde faydalandıkları işlerde istihdam edilmektedir. Son yıllarda muhasebe alanında gözlenen en önemli gelişme Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının yayınlanması ve finansal raporlamada kullanılmasıdır. Bu standartlarla finansal raporların karşılaştırılabilir, güvenilir ve anlaşılabilir olmaları sağlanmaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte söz konusu standartların uygulanmasının zorunlu olması ancak daha sonra uyum sağlanabilmesi için esneklik getirilmesi meslek mensuplarının bu konudaki bilgi ve deneyimlerini daha değerli hale getirmiştir (Demirkutlu,2014.s.1).

2. MUHASEBE SİSTEMİ VE MALİ TABLOLAR

Muhasebe, işletmedeki ticari olayları kendine özgü bir biçimde yansıttığı için "işletme dili" olarak da nitelenmektedir. Muhasebe eğitimi, bu dilin kavramlarını öğrenmeyi, bilgileri bu dille ifade etmeyi ve üretilen bilgileri kullanma yeteneğini geliştirmeyi hedef alır. (Sevilengül, 1998.s.26.)

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 175 ve mükerrer 257. maddelerine dayanılarak;

- Muhasebenin Temel Kavramları,
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması,
- Mali Tablolar İlkeleri,
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması
- Tekdüzen Hesap Çerçevesi Hesap Planı ve İşleyişi,

konularında düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler Tebliğin ekini oluşturmuştur.

Bu düzenleme; bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması amacıyla yapılmıştır

Bir işletmenin faaliyet ve sonuçları ile doğrudan ilgili olan kesim sadece o işletmenin sahip veya ortakları değildir. İşletmelerle doğrudan ilgili olan işletme sahip veya ortaklarının yanı sıra o işletme ile ticari, mali ve ekonomik ilişkiler kuran işletmeler veya toplum bireyleri, kredi, finans ve yatırım kuruluşları ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşları işletmenin faaliyet ve sonuçları ile ilgilenmekte ve bu konuda sağlıklı

ve güvenilir bilgi sahibi olmak istemektedirler. İşletmelerin faaliyet ve sonuçları konusunda bilgi kaynağı ise o işletmenin muhasebe kayıt ve belgeleri ile bunlara dayanılarak hazırlanmış mali tablolarıdır.

Yapılan düzenleme,

a) Muhasebe bilgilerinin karar alma durumunda bulunan ilgililere yeterli ve doğru olarak ulaştırılmasına,

b) Farklı işletmeler ile aynı işletmelerin farklı dönemlerinin karşılaştırılmasına,

c) Mali tablolarda yer alan hesap adlarının tüm kesimler için aynı anlamı vermesine,

d) Muhasebe terim birliğinin sağlanması suretiyle anlaşılabilir olmasına,

e) İşletmelerle ilgililer arasında güven unsurunun oluşturulmasına yöneliktir.

Yapılan düzenlemede öngörülen usul ve esaslara uyulması zorunlu olup, ilgili mevzuat hükümleriyle aykırılığın mali rapor ve beyannamelerinin düzenlenmesi sırasında giderilmesi işletmelerin sorumluluğundadır.

Mali tablolar, işletmelerin ekonomik ve finansal durumları ile faaliyet sonuçları hakkında bilgi verirler. 2005 yılında açıklanan UMS 1 ve Kavramsal Çerçeve de belirtildiği gibi, mali tabloların amacı, çeşitli kullanıcıların ekonomik kararlar alırken faydalanmaları için işletmenin finansal durumu, finansal performansı, finansal durumundaki değişiklikler ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamaktır (www.gureli.com.tr Erişim Tarihi:18.05.2018).

3. MALİ TABLO OKURYAZARLIK

Mali tablo okuryazarlık en temel anlamda, ilgili bireylerin muhasebe yönetimini gerçekleştirebilmeleri için yeterli muhasebe eğitime sahip olmaları, mali tabloları, muhasebe sistemini ve yenilikleri yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede alınacak kararlarda bilgilerini değerlendirebilmesi olarak düşünülebilir. Bir başka anlatımla bir bireyin, muhasebe kavramlarının farkında olarak, karar vermede gerekli olan bilgileri elde etme, anlama ve değerlendirmesidir.

Mali tablo okuryazarlığından söz ederken beraberinde 3 temel yetenekten de bahsetmek gerekmektedir. Bunlar, muhasebe ile ilgili bilginin araştırılması, bu bilgiyi değerlendirebilme ve bu bilgiyi muhasebedeki sorunların çözümünde yarar sağlayacak şekilde kullanabilmedir (Wagland, 2009.s.14).

Mali tablo okuryazarı olabilmek için temel düzeyde muhasebe kavramlarına, hesap planına ve muhasebe tebliğlerine ait uygulamalara, mali tablo esaslarına ilişkin bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Bireylerin mali tablo okur-yazarı olabilmesi için aşağıdaki kavramlar hakkında bilgi sahibi olarak şu yetenekleri taşıması gerekmektedir:

- Muhasebenin Temel Kavramları,
- Hesap Kavramı
- Muhasebede Kullanılan Belgeler,
- Muhasebe Raporları,
- Mali Tabloların Biçimi,
- Muhasebe İlkeleri,
- Tekdüzen Hesap Planı,
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması,
- Mali Tablo İlkeleri

Mali tablo okuryazarlığının geliştirilmesi için temel düzeyde bazı özelliklerin kazanılması ya da kazandırılması gerekmektedir. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir:

- 1-Sayılarla yakın olma ve bilgi teknolojilerini kullanabilme,
- 2-Hesap Planını kullanabilme ve mantığını anlama,
- 3-Muhasebe bilgi ve önerilerini anlayabilme, sorgulayabilme, değerlendirebilme,
- 4-Mükellef hak ve sorumluluklarına ilişkin bilgi sahibi olma,
- 5-Muhasebe problemlerinin çözümünde uygun kanalların risk ve getirilerini hesaplayabilme.

4. MALİ TABLO OKURYAZARLIĞIN FAYDALARI

21.yüzyıl ülkemiz ekonomisinin temel yapısını oluşturan ve ticari hayatı düzenleyen Türk Ticaret Kanunu 6102 sayı numarası ile 2011 yılında yasalara geçmiştir. Bu yasa ile ülkemiz ekonomisinde önemli rol alan ticari hayatın vazgeçilmez unsurlarından şirketlerin işleyişi ve işlevleri konusunda yer alan yeni hükümleri Avrupa Birliği standartlarına uyum sağlayacak düzeye getirilmiştir. Şirketlerin muhasebe sistemleri, raporlama ve denetimleri konusunda açık hükümler yer almıştır. Bu nedenle ekonominin temel dişlileri olan şirketlerde temel finansal raporlamanın önemi daha da artmıştır. Raporlamanın önemi ile birlikte, bu raporlardan faydalanacak yöneticiler, yatırımcılar ve şirket sahipleri yanında üçüncü kişiler için de önemli duruma gelmiştir. Her bir finansal tablo kullanıcısı, şirketlerin muhasebe sistemlerinden türetilen finansal raporları kendi kullanım amaçlarına göre değerlendirerek şirketler hakkında kısa, orta ve uzun vadeli kararlarını verirler. Kullanıcıların finansal tabloları kendi bakış

açılırları ile değerlendirmelerinin yanında uluslararası standartlar ve ülke ekonomisi etkisi ile sektörel bazda kapsamlı analizler yardımıyla okunması ise finansal tabloların okur-yazarlığıdır (Kazbek,2015:1).

Mali tabloda okur-yazarlık, muhasebe eğitimi gerektirdiği için, bu eğitim sonunda bireylerin muhasebe farkındalık düzeyinin artacağına inanılmaktadır (Habschick, Seidl, Evers, 2007.ss24-30).

Muhasebe eğitiminin gerekliliğini ve önemini ortaya koyan faktörler şöyle sıralanabilir:

a) Muhasebenin karmaşıklığı: TDMS ve daha sonra muhasebe standartlarıyla gelen yenilikler muhasebe okuru olmak için ciddi bir eğitim alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

b) Finansal ürünlerin giderek artan sayısı: Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle finansal ürünlerin sayısının artması bununla birlikte bu ürünlere ulaşımın oldukça kolaylaşması, yatırım tercihlerinde zorluklar oluşturmaktadır.

c) Yaşam sürelerinin uzunluğu: Kimya ve sağlık sektöründe yaşanan gelişmeler bireylerin yaşam sürelerinin daha uzun ve kaliteli olmasını sağlamaktadır.

d) Emeklilik düzenlemelerinde değişiklikler: Devletlerin sağladığı emeklilik olanakları dışında bireysel emeklilik primi ödeme ya da bu primleri farklı finansal enstrümanlar yoluyla değerlendirme, daha refah bir emeklilik yaşamı arzusu içinde olmayı beraberinde getirmektedir.

e) Düşük muhasebe okuryazarlık düzeyi: Özellikle düşük eğitilmiş, düşük gelirli sınıfların muhasebe okuryazarlık düzeyinin düşük olması, finansal piyasalar için bir sorun olarak görülmektedir (OECD, 2005.ss.11-115.).

Bu nedenle kişisel etkenler de göz önüne alınarak, farklı öğretim metotları kullanılarak muhasebe eğitim içerikleri oluşturmak ve sunmak önem taşımaktadır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Temel amaca bağlı olarak, muhasebe eğitimi ve mali tablo okuryazarlık boyutlarından oluşan araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H1: Bireylerde "Mali tablo okuma" boyutu güçlüdür.

H1a: Bireylerde "TDMS okuma düzeyi" değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H2: Bireylerde "Mali tablo anlama" boyutu güçlüdür.

H2a: Bireylerde "TDMS anlama" boyutunun düzeyi değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H3: Bireylerde "Mali tablo uygulama" boyutu güçlüdür.

H3a: Bireylerde "TDMS uygulama" boyutunun düzeyi değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H4: Bireylerde muhasebe eğitiminde okuma boyutu güçlüdür

H4a: Bireylerde "muhasebe eğitiminde okuma" boyutunun düzeyi değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H5: Bireylerde muhasebe eğitiminde anlama boyutu güçlüdür.

H5a: Bireylerde "muhasebe eğitiminde anlama" boyutunun düzeyi değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H6: Bireylerde muhasebe eğitiminde uygulama boyutu güçlüdür.

H6a: Bireylerde "muhasebe eğitiminde uygulama" boyutunun düzeyi değişkenlere göre farklılık göstermektedir.

H7: Bireylerde muhasebe eğitimi ile mali tablo okuryazarlık arasında analiz ve planlama boyutunda bir ilişki vardır.

H7a: Bireylerde "muhasebe eğitimi ile mali tablo okur-yazarlık arasında analiz ve planlama" boyutunda bir ilişki vardır.

6. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin değerlendirilmesinde; frekans(f), yüzde(%), ortalama (X) ve standart sapma(SS), gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 16.0 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Anketten alınan puanların, cinsiyet ve muhasebede çalışmalarına göre incelenmesinde t testi, yaş, gelir düzeyi ve mezun olunan okula göre incelenmesinde ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Parametrik testler uygulanmadan önce, bu testlerin temel varyansları sorgulanmıştır.

Araştırmanın hedef kitlesi Kocaeli Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerden oluşmaktadır. Anket çalışması 100 öğrenciye uygulanmış ancak 6 anket uygun olmadığı için çıkarılmıştır. Analiz ve yorumlamalar 94 anket üzerinden yapılmaya çalışılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,854 gibi yüksek bir güvenilirlik olarak bulunmuştur.

7. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve değerlendirilmiştir. Araştırma Kocaeli Üniversitesine bağlı MYO'larda öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür.

Araştırmada anket güvenilirliği Cronbach-Alfa istatistiği ile değerlendirilmiştir. Tablo 1'deki sonuçlara göre anketin 25 sorusuna ait olan Cronbach-Alfa istatistiği 0.85'in üzerinde olmasından dolayı oldukça güvenilirdir.

Tablo 1. Güvenilirlik Analizi

Açıklama	Soru Sayısı	Cronbach's Alpha
Tüm Sorular	25	,854

Cronbach's Alpha katsayısı 0,854>0,01 ölçek %85 güvenilir çıkmıştır.

Tablo2. Mali Tablo Okuryazarlığın Eğitim Boyutunda Öğrenci Perspektifinden Değerlendirilmesi Ölçeğinin Ortalama Puanları ve Standart Sapmaları

İFADELER	N	Ort	Ss
Soru 1	94	3,5638	1,09307
Soru 2	94	3,1596	1,13879
Soru 3	94	3,0213	,96139
Soru 4	94	3,1170	,94876
Soru 5	94	3,2872	1,13234
Soru 6	94	3,0106	1,10224
Soru 7	94	3,1596	1,02970
Soru 8	94	3,7128	1,16971
Soru 9	94	3,0957	1,03767
Soru 10	94	2,9255	,90684
Soru 11	94	3,5106	3,26515
Soru 12	94	3,0957	,93979
Soru13	94	3,2872	1,04339
Soru 14	94	3,5106	1,27629
Soru 15	94	3,2660	1,06937
Soru 16	94	2,6489	1,25901
Soru 17	94	3,0957	1,22754
Soru 18	94	3,9255	1,15693
Soru 19	94	3,3511	1,26752
Soru 20	94	3,5000	1,41231
Soru 21	94	3,9255	1,05992
Soru 22	94	3,8191	1,03657
Soru 23	94	3,4787	1,20687
Soru 24	94	3,2234	,94076
Soru 25	94	3,7553	1,18853

Tablo 2. incelendiğinde en yüksek ortalamanın soru 18 ve soru 20 aynı ortalama $X=3,92$ ile "Muhasebede eğitimden çok uygulamanın gerekli olduğunu düşünüyorum" ve "Gelecekte muhasebe ile ilgili çalışmak istiyorum." ifadelerinde olduğu görülmektedir. En düşük ortalamasının ise $X= 2,64$ ile soru 16 "Mali tablo hakkında bilgim yok" ifadesi olduğu görülmüştür.

Araştırmada öğrencilerin mali tablo okuryazarlıkları okuma, anlama, uygulama boyutlarında incelendiğinde aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma boyutlarının tespit edilebilmesi için öncelikle KMO ve Bartlett's testi faktör analizi yapabilmek için ön şartlardandır. Bu testler normallliği gösterir. $KMO>0.6$ ve Bartlett $sig<0.05$ olmalıdır. KMO ve Bartlett's testinin anlamlı olması faktör analizine uygun olduğunu gösterir.

Tablo 3. KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Yeterliği	,832	
Bartlett Testi	Ki-Kare Değeri	967,652
	S.d	300
	p (p<0.001)	0,000

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) değeri .0832 'dir ve $0.832 > 0.6$ olduğu için anlamlıdır. Bartlett's testi Chi-Square değeri 967,652 ve serbestlik derecesi 300 olup anlamlıdır $p < 0,05$ ten küçük olduğu için korelasyon matrisi birim matrisi değildir, veriler normal dağılmaktadır. Ayrıca KMO değeri 1 e yakın olduğu için verilerin faktör analizine uygun olduğuna karar verilir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu teyit edildikten sonra ölçeğin faktör yapısının incelenmesi amacıyla Temel Bileşenler Analizi (Principal Components Analysis) ve Varimax Rotasyon yöntemleri kullanılarak açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sırasında 8 adet maddenin faktör yük ağırlıklarının dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. Bu sebeple 16,17,23,11,24,12,16 ve 8 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 17 madde üzerinden yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen faktörleri ve bu faktörler altında toplanan maddelere ait faktör yüklerini gösteren döndürülmüş bileşenler matrisi (Rotated Component Matrix) aşağıdaki şekilde elde edilmiştir. (Yemez, 2016.S.108).

Tablo 4. Döndürme sonrası Faktörler ve Madde Yük Değerleri

Sorular	Faktör1	Faktör2	Faktör3
Soru3	,724		
Soru4	,748		
Soru6	,818		
Soru7	,583		
Soru9	,749		
Soru18		,761	
Soru21		,704	
Soru22		,620	
Soru25		,733	
Soru5		,331	
Soru14			,623
Soru15			,494
Soru19			,677
Soru20			,845

Tablo 4'teki ölçeğe ilişkin faktör analizi sonuçları incelendiğinde, döndürme sonrası maddelerin toplam 3 faktör altında toplandığı ve maddelerin faktör yükü değerlerinin 0.583 ile 0.845 aralığında değişim gösterdiği görülmektedir.

Tablo 5: Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçek alt boyutu	Sorular	Faktör yük değerleri	Özdeğer	Varyans (%)	Kümülatif Varyans(%)
Faktör 1	Soru3	,724	4,845	34,609	34,609
	Soru4	,748			
	Soru6	,818			
	Soru7	,583			
	Soru9	,749			
Faktör 2	Soru18	,761	1,875	13,390	47,998
	Soru21	,704			
	Soru22	,620			
	Soru25	,733			
	Soru5	,331			
Faktör 3	Soru14	,623	1,111	7,934	55,933
	Soru15	,494			
	Soru19	,677			
	Soru20	,845			

Yukarıdaki tabloda da görebileceğiniz gibi bu analiz sonucunda özdeğeri (eigenvalue değeri) 1'in üzerinde olan 3 bileşen olduğu saptanmıştır. 1. bileşen bu ölçekle ölçülmeye çalışılan özelliğin %34,609'unu açıklarken sırasıyla 2. bileşen %13,390 'nu, 3. Bileşen ise %7,934'ünü, açıklamaktadır. Toplamda bu ölçek, ölçülmeye çalışılan özelliğin % 55,933' ünü açıklayabilmektedir. Bu değer çok düşük olmaması beklenir. Çünkü açıklanan varyansın düşüklüğü o ölçekle elde edilen bilginin de o denli az olduğu anlamına gelir. Çoğu kaynak bu kümülatif varyansın %50'nin altına düşmemesi gerektiğini söyler (Akyıldız, 2009 <http://www.istatistik.gen.tr>.Erişim tarihi:03.06.2018).

Buna göre üç faktör elde edilmiştir ve bu faktörler toplam varyansın %55.6'sını açıklamaktadır. Bu ölçek toplam varyansın %56'sını açıklayan % 1 den büyük özdeğere sahip ve % 56 varyansa sahip üç boyutlu bir yapıdır.

8. FAKTÖRLERİN ADLANDIRILMASI

Genel olarak faktör analizinin amacı çok sayıda değişkeni daha az sayıdaki değişkene indirmek olduğundan, indirgeme sonucu ortaya çıkan değişkenlere ad verilmesi gerekmektedir. Bu adlandırma işlemi faktörü oluşturan değişkenlerin yapısına bakılarak da yapılabilir (Nakip, 2013:524). Bu doğrultuda faktörlerdeki maddelerin taşıdıkları anlamlar göz önüne alınarak faktörler aşağıdaki gibi adlandırılmıştır

Tablo.6. Mali Tablo Okur Yazarlıkta Okuma Boyutu

İFADELER	OKUMA BOYUTU
Mali Tabloların düzenlenmesini öğrenmek kolaydır.	,724
Çalıştığım/staj yaptığım yerde mali tabloları rahatlıkla uygulayabilirim.	,748
Mali tabloları uygulaması kolaydır.	,818
Mali tablolar konusundaki bilgimi aktarabilirim.	,583
Mali tabloları anladım.	,749

Birinci faktör altında toplanan maddelerin yapısı incelendiğinde mali tabloları anlama ve uygulama konularının kolay anlaşıldığı, daha çok ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 7. Mali Tablo Okur Yazarlıkta Anlama Boyutu

İFADELER	ANLAMA
Muhasebede eğitimden çok uygulamanın önemli olduğunu düşünüyorum.	,761
Bilanço ve Gelir tablosu mali tablodur.	,704
Mali tablolardan şirketin borçlarını, stoklarını, sermayesini öğrenebilmek için Bilanço'ya bakmalıyım.	,620
Şirket yıllık karı Bilanço ve Gelir Tablosunda görülür.	,733
Mali tabloları aldığım eğitimler sonucu öğrendim.	,331

İkinci faktör altında toplanan maddelerin yapısı incelendiğinde muhasebede eğitiminden çok uygulamanın ön plana çıktığı görülmektedir

Tablo 8. Mali Tablo Okur Yazarlıkta Uygulama Boyutu

İFADELER	UYGULAMA BOYUTU
Mali tabloların elektronik ortamda anlatılmasını tercih ederim.	,623
TDMS'nin eğitim ve uygulama birliği getirdiğine inanıyorum.	,494
Muhasebe programında okuduğum için mutluyum.	,677
Gelecekte muhasebe ile ilgili çalışmak istiyorum.	,845

Üçüncü faktör altında toplanan maddelerin yapısı incelendiğinde gelecekte muhasebe ile ilgili çalışmak istemeleri yönünün daha çok ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 9. Mali Tablo Okur-yazarlığın MYO Öğrencilerinde Cinsiyet Bakımından t Testi Sonuçları

	CİNSİYET	X̄	S.S.	T DEĞERİ	P DEĞERİ
Mali Tablo Okur_yazarlık	Kadın	83,2424	14,29907	,202	0,840
	Erkek	83,9286	16,75516		

*P<0,05

Tablo 9'da görüldüğü gibi, cinsiyet değişkenine göre MYO'larda öğrenim gören öğrencilerin mali tablo okur-yazarlık düzeyine ilişkin t testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; **cinsiyet açısından mali tablo okur yazarlıkta (T=0,202 p=0,840>0,05'e) anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.**

Tablo 10. Mali Tablo Okur-yazarlığın MYO Öğrencilerinde Muhasebede Çalışmalarına göre t Testi Sonuçları

	ÇALIŞMA	X̄	S.S.	T DEĞERİ	P DEĞERİ
Mali Tablo Okur-yazarlık	Evet	87,3429	11,43766	1,972	0,052
	Hayır	81,1356	16,39224		

*P<0,05

Tablo 10'da görüldüğü gibi, eğitim aldıkları programda çalışma değişkenine göre MYO'larda öğrenim gören öğrencilerin mali tablo okur-yazarlık düzeyine ilişkin t testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; **çalışma açısından mali tablo okur yazarlıkta (T=1,872 p=0,05=0,05'e) eşit olduğu görülmüştür.**

Tablo 11. Mali Tablo Okur-yazarlığın MYO Öğrencilerinde Mezun Olunan Lise Bakımından ANOVA testi Sonuçları

	MEZUN OLUNAN LİSE	\bar{X}	S.S.	F DEĞERİ	P DEĞERİ
TDMS	Anadolu Ticaret Lisesi	89,0000	12,95797	1,956	,126
Okur-Yazarlık	Anadolu Lisesi	85,5625	10,09270		
	Mesleki Teknik Lises	80,0789	17,55668		
	Diğer	81,4706	13,63414		
	Toplam	83,4468	14,98359		

*P<0,05

Tablo 11’de görüldüğü gibi; mezun olunan lise değişkenine göre MYO’larda öğrenim gören öğrencilerin mali tablo okur-yazarlık düzeyine ilişkin one-way anova testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde ($F=1,956$ $p=0,126>0,05$ ’e) **anlamli bir fark olmadığı görülmüştür.**

9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmada öncelikle, mali tablolar, okur-yazarlık ve mali tablo okur-yazarlığı kavramları ele alınmıştır. Mali tablo okuryazarlık bilgilerinin düzeylerinin belirlenmesi için bir ölçek geliştirilmiştir.

Mali tablo okur-yazarlığı özet olarak en temel anlamda ilgili bireylerin muhasebe yönetimini gerçekleştirebilmeleri için yeterli muhasebe eğitimine sahip olmaları, mali tablo, muhasebe sistemini ve yenilikleri yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede bilgilerini değerlendirebilmesi olarak düşünülebilir. Bireylerin ve kurumların mali tablo okuryazarlıkları gerek piyasaların gerek de tümüyle ülke ve dünya ekonomisinin etkinliği açısından oldukça önemlidir.

Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin mali tablo okur-yazarlık düzeyleri, maruz kalınabilecek döviz kuru riski, faiz riski, kredi riski, yatırım riski, satış ve yönetim riskleri gibi birçok önemli durumun önceden tespit edilerek çözüm önerilerinin bulunmasına yardım edebilir. Bu çalışmada çıkan en önemli sonuç; öğrencilerin, söz konusu tüm bu risklerin yönetiminde mali tablo okuryazarlık olarak adlandırılan yöntemleri kullanmaları gerekliliğidir.

Öğrencilerin yalnızca temel düzeyde mali tablo okuryazar oldukları, öğrencilerin temel mali tablo okur-yazarlıkları cinsiyetlerine, çalışmalarına ve mezun oldukları liselere göre değişimleri incelendiğinde, cinsiyet, gelir düzeyi ve mezun olunan liseler açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Mali tablo okur-yazarlık boyutlar düzeyinde incelendiğinde, öğrencilerin mali tabloları anlayabildikleri, uygulayabileceklerini ve bilgilerini aktarabileceklerini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere mali tablo okuma boyutunda sorulan sorulardan, mali tabloların uygulanması kolay ve anladıkları, mali tabloları düzenlemesinin kolay olduğunu düşünmektedirler. Bunun sebebinin kullanımdan çok eğitim aldıkları bölümlerle ilgili olduğu düşünülmektedir. Çalışan öğrencilerle çalışmayan öğrencilerin mali tablo okur-yazarlığına bakış açıları arasında fark çıkmamıştır. Geldikleri liseler bakımından çok farklılık çıkmamış ancak ticaret lisesinden gelen öğrencilerin okuma, anlama ve uygulama bakımından daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür.

Öğrencilere mali tablo anlama boyutuyla ilgili sorulan sorulardan; bildiklerini ve öğrendiklerini aktarmaya eğilimli oldukları bu konuda meraklı ve ilgili oldukları anlaşılmıştır.

Öğrenciler finansal okur-yazarlıkta uygulama boyutunda aldıkları eğitimle mali tabloları düzenleyip anlayarak, analiz edebilecekleri ancak eğitimin daha çok uygulamaya yönelik olması konusunda yoğunlaşmışlardır.

Bu araştırma sonucunda MYO öğrencilerinin mali tabloları okuma, anlama ve uygulama konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Mali tablo okuryazarlığın müfredatta daha çok yer alması ve uygulamalı olarak konulması öğrencilerin bu konuda eğitim almalarının sağlanmasının gerekliliği gelişme açısından ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bu konuda bilinçlenmesinin kendilerine, ailelerine sonuç olarak ülke ekonomisine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyıldız, M.(2009). *www.İstatistik.Gen.Tr Faktör Analizi Tanıtımı ve Uygulanması*. Erişim Tarihi:03.06.2018.
Bayrı, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarına Göre Gelir Tablolarının Biçimsel Yapısı, Kapsamı Ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 95-110.
Bayrı, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarına Göre Bilançonun Biçimsel Yapısı, Kapsamı ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Mali Çözüm Dergisi*, (98) ss.89-116.
Habschick, M., Seidl, B., Evers, J. (2007). *Survey of Financial Literacy Schemes in The Eu27*. Hamburg. (Ss24-30).
İbiş, C., Özkan, S., (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na Genel Bakış. *Mali Çözüm*, (74) ss. 25-42.

- Karakaya Demirkutlu, F . (2014). İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgili Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 156-174.
- Kazbek, A.(2015). *Finansal Tablolar Okuryazarlığı*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Küçük, E. Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Tablo Hatalarının Düzeltilmesi ve Raporlanması. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 30 Yıl: 2011/1, ss.111-127.
- OECD.(2005).Improving Financial Literacy: Analysis of Issues And Policies. *Financial Market Trends*, 2, ss.111-115.
- Örten R.,Kaval, H., Karapınar, A.(2011). Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumlar, 5. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2011). *Genel Muhasebe*, 16. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Wagland, S. P., & Taylor, S. (2009). When It Comes to Financial Literacy, Is Gender Really An Issue?. *Australasian Accounting Business And Finance Journal*, 3(1), 13-25.
- Yemez, İ .,(2016). Doğrulayıcı Faktör Analizi ile Sosyal Medya Reklamlarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Yapı Geçerliliğinin İncelenmesi: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF’de Bir Uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 17 (2), 97-118.
- Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı*. TÜRMOB Yayınları- 234.
- 1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. *Resmi Gazete*, No 21447 (M),Resmi Gazete Tarihi 26/12/1992
- www.tmsk.org.tr
- www.iasb.org
- www.spk.gov.tr
- <https://vergidosyasi.com>